

šikmý kostel

dpb ..... DIVADLO
..... PETRA
..... BEZRUČE

„Ztratit paměť znamená ztratit kořeny. To se stalo spoustě lidí v tomhle uhelném kraji. Stále se to děje. Jenomže co je člověk bez paměti? Nic než prázdné míjení času.“

šikmý kostel

světová premiéra 22. dubna 2022
v divadle petra bezruče

autorka, spolupráce na scénáři **karin lednická**
dramatizace **anna saavedra**
režie **janka ryšánek schmiedtová**
dramaturgie **anna smrčková**
scéna a kostýmy **dauid janošek**
pohybová spolupráce **hana achilles**
hudba a projekce **ivan acher**
jazykový poradce **przemek traczyk**

osoby a obsazení

neznámý **norbert lichý**
barbora **barbora křupková**
julka **markéta matulová**
františka **julie goetzová**
barka **yvona stolařová**
žofinka / johana **lenka kučerová** nebo **martina czyžová**
mokraška / šalerka **markéta haroková**
žofie / monika **kateřina krejčí**
pawel **lukáš melník**
karel / doktor **jakub burýšek**
jurek **vojtěch johaník**
tomek **dušan urban**
ludwik **jáchym kučera**
úředník / farář / četník **ondřej brett**
úředník 2 / ministrant / četník 2 / zřízenec **václav švarc**
marie **marie urbanová křehlíková**

karin lednická

Narodila se v Karviné, vyrostla v Havířově a nyní žije v Ostravě. Dá se tedy říct, že celý život strávila v regionu, jehož historii se ve svém autorském debutu věnuje.

Měla v úmyslu studovat knihovnictví a žurnalistiku, ale to jí bohužel z různých důvodů nevyšlo. Po maturitě tedy vykonávala roztodivnou škálu profesí v průmyslových podnicích na Ostravsku a Karvinsku.

Zkraje devadesátých let se konečně dostala k vysněné

profesi, novinářině. Začala psát pro regionální periodika, hlásila zprávy v jednom z prvních soukromých rádií a věnovala se kulturní publicistice.

V letech 1993–1994 pobývala v Londýně, kde studovala angličtinu a anglickou historii.

Po návratu z Anglie dva roky překládala beletrii, dvacet roků vydávala knihy a nyní se plně věnuje vlastnímu psaní. Prozatím vyšly úvodní dva díly trilogie Šikmý kostel; v březnu 2022 k nim při-

šlo literární dokudrama Životice: obraz (po)zapomenuté tragédie. Aktuálně pracuje na závěrečném díle trilogie Šikmý kostel.

Za své knihy získala řadu ocenění, například titul Kniha roku nebo Cenu ÚSTR za mimořádný přínos k reflexi novodobých dějin.

Bydlí v Ostravě-Svinově a má dvě děti: syna Davida a dceru Zuzanu.

Krajina paměti je vždycky zároveň krajinou svědomí. Právě proto totalitní režimy tolik stojí o deformování a znejistění pravdy, anulování paměti, zahlcení stop. To je i příběh staré Karviné, jak jej v doslovu prvního dílu Šikmého kostela popisuje Karin Lednická. Zmizení dvacetitisícového města, jeho propad v důsledku poddolování a nynější pustina zarůstající náletovými lesíky, zčásti zatopená podzemní vodou. Příběh takřka biblického podobenství o lidské pýše a nenasytosti strmějící k neodvratnému zmaru. Je tu však něco co zahladit, srovnat se zemí a vymazat nejde. A to jsou konkrétní lidské příběhy. Drobné vlásečnice rodinných osudů táhnoucí se jako síť „velkými“ dějinami. Konkrétní detaily života, ruce našich předků, prarodičů, praprarodičů. Známé zvuky, vůně, věci, které si neseme někde hluboko v paměti od dětství. Jsou to ta „stará bydliště“, jak o nich hovořil básník Ivan Blatný. Místa, která navzdory svému fyzickému zániku někde v nás dál existují. V tom je magie Šikmého kostela. Inscenace románové kroniky zmizelého města na jevišti Divadla Petra Bezruče je svého druhu rituál, v němž se pokoušíme zhmotnit vzpomínky, jít proti proudu času, probudit krajinu paměti – i krajinu svědomí. Protože co je člověk bez paměti? Nic než prázdné míjení času.

Anna Saavedra
autorka dramaturgie

kostel svatého petra z alkantary

Barokní kostel z roku 1736 je posledním pozůstatkem historické zástavby dnes již zaniklého města Karvinná (po roce 1948 zdegradovaného na městskou část Karviná-Doly). Byl postaven Františkem Wilhelmem Larischem na místě dřevěného kostela svatého Martina, zmiňovaného již v roce 1447. Jelikož bylo v Těšínském Slezsku svatému Martinovi zasvěceno již několik kostelů, patronem nového kostela se stal svatý Petr z Alkantary. Teprve roku 1759 byl kostel konsekrován biskupem Filipem Gothardem Schaffhotschem z Vratislavi.

Jedinečnost kostela spočívá nejen v jeho historické hodnotě, ale zejména v okolnostech, které stavbu postihly a natrvalo poznamenaly. Po zahájení těžby černého uhlí bylo od roku 1854 pod kostelem vytěženo 27 slojí v celkové mocnosti 46,82 metrů. Působením důlních vlivů a poklesem terénu došlo k výraznému

naklonění. Půda pod kostelem klesla téměř o čtyřicet metrů a vlivem poklesů se kostel silně naklonil a vychýlil o 6,8 stupňů na jih. Na začátku 90. let se kostel nacházel v havarijním stavu, obklopen sutinami pobořených budov, mokřady a náletovým houštím, takže přístup k němu byl velmi obtížný až nebezpečný. Úřady na kostel vydaly demoliční výměr, přestože byl stále chráněnou památkou.

To se však setkalo s nesouhlasem obyvatel původního města Karviná. Pro ně byl kostel nejen svatostánkem, ale také symbolem. Mementem. Jediným pozůstatkem města, ze kterého byli donuceni odejít. Farníci proto v roce 1990 ustanovili Výbor pro záchranu kostela. Pod vedením pátera Ernesta Dostála proklestili přístupovou cestu a vztyčili kříž. Následně začal několikaletý a velmi obtížný boj, který vedl právě páter Dostál. Musel absolvovat mnoho schůzek a napsat spoustu naléhavých dopisů, aby dosáhl zrušení demoličního výměru. Tlak na zboření kostela byl velmi silný.

Jak víme, nezdolné úsilí pátera Dostála nakonec zvítězilo. V letech 1994–1995 byl kostel staticky zabezpečen a opraven firmou Forti Ostrava. V následujících letech došlo k úpravě okolí kostela; veřejnosti byl zpřístupněn 7. 12. 2000. V posledních letech patří kostel sv. Petra z Alkantary mezi nejznámější a nejnavštěvovanější památky v Moravskoslezském kraji.

Opakovaně mě fascinuje energie, kterou dokáže vytvořit lidský příběh. Ten, který nějakou dobu je, a pak vybledne, zmizí. Někdy postupně a někdy se o to někdo postará, stříhem napomůže k zapomnění – náhodou i třeba zcela účelově. A i když by se to tak mohlo zdát, nebývá pak definitivně konec. Vše je fyzicky pryč, jakoby ani nikdy nebylo, ale my to (tu energii) cítíme. Snad duší, snad srdcem. Snad jsou to andělé nebo paranormální jevy jako kruhy v obilí, nevím – ale je to.

Zatopené vesnice, ztracené lidské osudy, utajené lásky, vybydlená kdysi opulentní města, vystěhovaní Němci, místa bez minulosti, momenty násilí a nespravedlnosti, lidé bez vztahu ke krajině, kauzy, které jen čekají na správný čas, aby o sobě daly zase vědět. V plné síle...

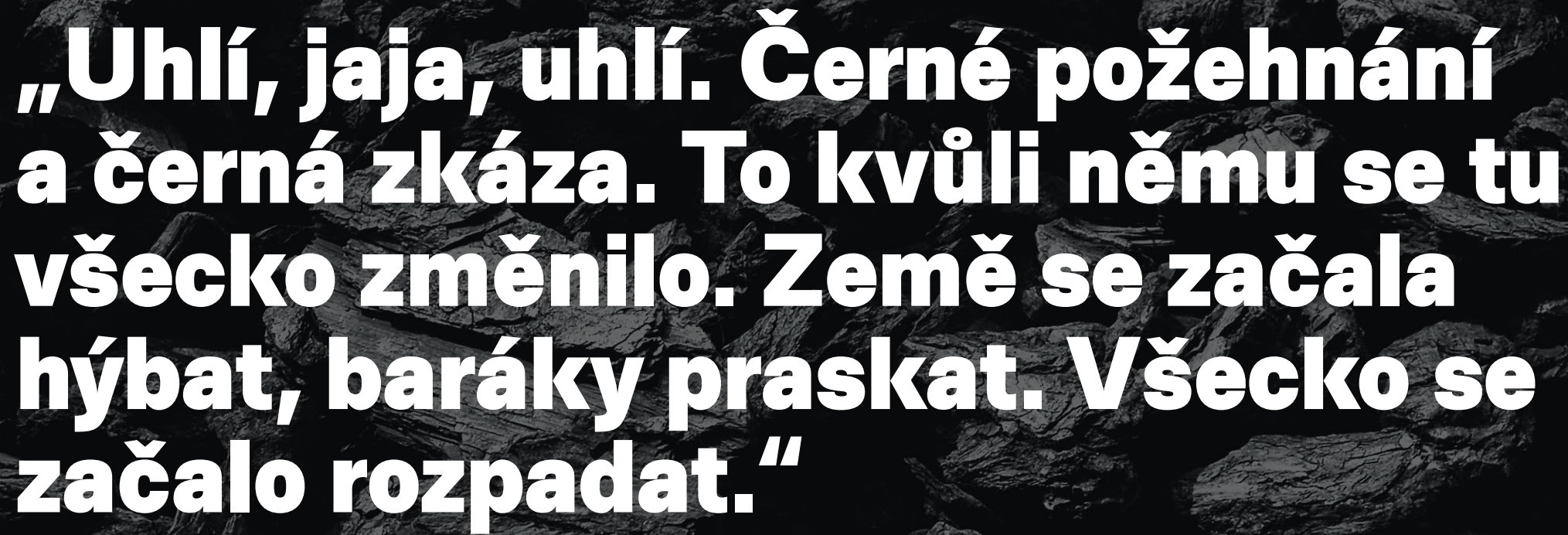
Zas a znovu žasnu nad tím, že čas pravdu odhalí. Že to nejkřehčí, co máme – pocity, vzpomínky, vztahy, intuice, každodenní životní příběhy, že je to ve výsledku to nejsilnější, co nám náleží a na čem záleží, i když tím často v době peněz, výkonů a kariéry pohrdáme.

A stejně je to i s příběhem ztracené Karviné. Tolik mocných si přálo a přeje, aby se jednou provždy na tohle místo zapomnělo. Jenže ne, jednoduše to nejde, energie trvá. A přitahuje další, snad tím víc, čím déle trvalo mlčení... A tak jsem se i já nechala přitáhnout, stejně jako tisíce čtenářů, z nichž mnozí jindy nečetli a nechtou. Jenže když vyšel Šikmý kostel, románová kronika ztraceného města, nešlo to prostě jinak... Hádám, že to bude přesně to, co píšu výše. Prostě lidské bytí je víc než tady a teď a nedá se jen tak smést z dějiště dějin.

Děkuji, že mohu být součástí příběhu.

Janka Ryšánek Schmiedtová
režisérka

**„Uhlí, jaja, uhlí. Černé požehnutí
a černá zkáza. To kvůli němu se tu
všecko změnilo. Země se začala
hýbat, baráky praskat. Všecko se
začalo rozpadat.“**

svatá barbora

Podle legendy (o jejím životě totiž neexistují žádné konkrétní doklady) byla Barbora neobyčejně krásná a moudrá dívka, která se narodila ve třetím století v rodině zámožného pohanského kupce Dioskura v maloasijské Níkomédii (dnešním Izmitu). Když se její otec, zavilý nepřítel křesťanů, dozvěděl, že se nechala pokřtít, uvěznil ji ve věži. A když ani to nepomohlo a Barbora se své víry nevzdala, otec ji udal. Z vězení se Barboře podařilo uprchnout a skrýt se ve skále, která se před ní rozestoupila. Po vyzrazení úkrytu byla uvězněna podruhé

a po krutém mučení odsouzena k trestu smrti stětím. Hlavu jí stal mečem sám její otec, který dceru přežil jen o několik málo chvil: sotva vražedný nástroj odložil, zasáhl ho podle legendy blesk.

Koncem středověku se Barbora stala patronkou horníků. Patronát se vztahuje na legendu, že se náhle otevřela skála a poskytla Barboře úkryt na útěku před zlostí jejího otce. V Porýní má Barbora velký význam jako družka sv. Mikuláše, na mnoha místech je to dokonce ona, kdo obdarovává děti. V Čechách je

Barboře zasvěcen skvost gotického umění – chrám v Kutné Hoře.

Svatá Barbora byla uctívána jako přímlyvkyně za dobrou smrt, tj. smrt, na kterou se člověk může připravit po přijetí svátostí a rozloučení se s pozemským světem. Modlitba k ní měla zabránit nečekaným nebo tragickým úmrtím. V den jejího svátku (4. prosince) nechávali horníci hořet ve štolách přes noc kahany na ochranu před smrtí a úrazy – tzv. Barbořino světlo.

stará karviná

Původní obec Karviná dostala jméno odvozením ze staroslovanského karwa, tedy kráva, a to s odkazem na štavnaté pastviny, na kterých se rozkládala. Prvním prokazatelným písemným záznamem je soupis míst a vši povinných placením desátku v Bratislavském opatství z roku 1305.

Po dlouhá staletí však Karviná zůstávala malou zemědělskou vesnicí o několika stovkách obyvatel. Vše se změnilo s nástupem uhelné těžby a napojením na železnici. Během několika dekád se počet obyvatel mnohonásobil, v roce 1908 se z rozhodnutí císaře Františka Josefa I. stává městysem, v roce 1923 ji vládní rozhodnutí povyšuje na město. V roce 1930 už v Karvině (tak se tehdy jmenovala) bydlí 22 317 obyvatel. Je to město krásné,

plné výstavných budov, bující spolkovým životem, s bezpočtem prosperujících živností.

Škody vzniklé v důsledku poddolování se samozřejmě objevovaly už dříve, ale negativní vliv těžby se stupňoval. Za druhé světové války byl Karwin jedním z nejvýznamnějších hospodářských center Říše, k níž byl roku 1939 přičleněn. Ve městě Němci vybudovali čtyři zajatecké tábory a dryáčnický způsob těžby nebral ohled na důsledky. Po válce tento trend pokračoval: padlo rozhodnutí, že stará Karviná bude obětována a její obyvatelé přestěhováni do nově budovaných socialistických sídlišť.

Lidé bezmocně přihlíželi, jak postupně padají největší chlouby města: larischovský zámek, rad-

nice, pivovar, kostel sv. Jindřicha. Domky v koloniích se začaly bortit, naklánět, prskat. Vzlínala do nich spodní voda. Navzdory otřesným životním podmínkám spousta Karviňáků zůstávala – vždyť to byl jejich domov, tam měli kořeny.

Nakonec byli donuceni odejít všichni. Dnes je prostor bývalého města vyrabovaný a zplanýrovaný, po někdejších domech nezbyly ani základy. Z ulic jsou lesní pěšiny. Pozorný návštěvník však přesto tu a tam postřehne zbytky někdejšího osídlení: kaštanovou alej, zapomenutý sloup elektrického vedení nebo torzo schodiště larischovské hrobky v zámeckém parku. Snad nejdojemnější jsou narcisy v bývalých zahrádkách koloniálních domků – ty kvetou stále, nezdolně, všemu zmaru navzdory. I proto se staly symbolem naší inscenace. Stejně jako kostel, který se uprostřed té pustiny tyčí jako memento arogance moci.

Šikmý kostel se zrodil z jednoho setkání s pamětnicí, která ve staré Karviné prožila významnou část života. Příběh, který mi tenkrát povyprávěla, se stal základním kamenem knihy. Následovalo několik let, během nichž jsem prostor zaniklého města prochodila křížem krážem, abych vstřebala jeho zvláštní energii. Abych si v hlavě vystavěla všechny ulice a domy. Abych si je osadila lidmi a dalšími příběhy lidí, kteří s lítostí a láskou vzpomínají na krásnou Karvinou, ve které tak rádi žili a která byla s děsivou pragmatičností obětována kvůli uhelné těžbě.

Napsala jsem tu knihu, abych obyvatelům zbořeného města dala hlas a nechala zaznít jejich vzpomínky. A jsem nesmírně vděčná celému tvůrčímu týmu od Bezručů, že tohle základní sdělení vstřebal, přijal a uchopil. Rozvinul. Je pro mě fascinující sledovat, jak se z písmen rodí představení. Žasnu nad nápady Janky Ryšánek Schmiedtové a Anny Saavedry, které k základnímu sdělení přidávají další roviny. Děkuji za profesionalitu, nadšení a zájem všem hercům, kteří se mnou prošlapali kus zaniklé Karviné. Když jsem poprvé slyšela své postavy promluvit, byl to pro mě neobyčejný pocit. Vlastně směs pocitů. A mezi nimi převládal vděk.

Díky, Bezručí moji milí.

Karin Lednická
autorka románu

inspice **Michal Weber** / náповěda **Lenka Kučerová** / rekvizity **Marie Urbanová Křehlíková** / garderoba **Renáta Pytlíková** / výroba kostýmů **Soňa Skočovská** / vlásenky a masky **Petra Nedomová** / světla **Viktor Kosinski, Martin Kozok** / zvuk **Filip Bajger** / šéf výroby **Karel Gadula** / jevištní mistr **Filip Kapusta** / technika **Kristián Kazický, Martin Kukla, David Žyla** / výroba scény **Dílňý městského divadla Zlín**

program vydala divadelní společnost Petra Bezruče, s.r.o.

textová část programu **Anna Smrčková, Karin Lednická** / fotografie **Archiv Karin Lednické, Petr Hrubeš, Karin Zadríck, Jiří Zerzoň** / grafický návrh plakátu a programu **Jan Kulich**

Divadlo Petra Bezruče provozuje divadelní společnost Petra Bezruče, s.r.o.

ředitel **Jiří Krejčí** / zástupce ředitele **Filip Krejčí** / provozní ředitelka **Alena Punčochářová** / umělecký šéf **Jan Holec** / dramaturgyně **Anna Smrčková** / šéf obchodního oddělení **Martin Srba** / produkční propagace **Anita Krejčí** / pr **Marcela Bednaříková**

divadlo je provozováno za finanční podpory statutárního města Ostrava a moravskoslezského kraje, projekt se uskutečňuje za finanční podpory ministerstva kultury ČR

OSTRAVA!!!

